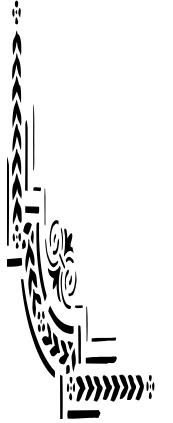

የንንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር

የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር እና የክፍያ ሥርዓት ማኑዋል

ሕዳር/2008 ዓ.ም

ுற.வ

	በዚህ ማንዋል ውስጥ ለተገለጹ አባባሎች ትርጉም	1
I	መግቢያ	2
II	የማንዋሉ አስፈላጊነት	3
l III	የማንዋሉ ተሬፃሚነት	4
IV	ተማባርና ኃሳፊነት	4-6
10	•የትሬዥሪ ዳይሬክቶሬት	
	• የአስሬፃሚ ባለበጀት መ/ቤቶችና የገቢ	
	ሰብሳቢ ድርጅቶች	
	ክፍል አንድ	
1	የመንግሥት ፋይናንስ አስተዳደር እና የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ግንኙነት	7
	1.1 የፕሮግራም በጀት፣	7-10
	1.2 የሂሳብ ኢያያዝ ፣	11
	1.3 የውስጥ አዲት እና	12-13
	1.4 <i>የመንግሥት</i> የግዥ ዕቅድ፣	14-16
	ክፍል ሁለት	
2	የመንግሥት የባንክ ሂሣቦችን ማስተዳደር፣	17
	2.1 የተጢቃለለ ፈንድ	17
	2.2 <i>የመንግ/</i> ሥት የባንክ ሂሣብ አደረጃጀትና አመዳደብ	18-22
	2.3 የትሬዥሪ የነጠላ ሂሣብ አሰራር /Treasury	22-38
	Single Account/	
	<u>ክፍል ሦስት</u>	
3	የመንግሥት የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር እና ዝግጅት	38-40
_	3.1 የጥሬ <i>ገን</i> ዘብ ፍሰት ትንቢያ አጠቃላይ <i>ጣዕቀ</i> ፍ፣	41-43
	3.2 የጥሬ <i>ገን</i> ዘብ ትንቢያ	43-45
	3.3 የጥሬ ገንዘብ ወጪ ትንቢያ፣	46-49
	3.4 የጥሬ 7ንዘብ ፍሰት ትንበያ እና የብድር አስተዳደር	49-69
	ቅንጅት	

	ክፍል አራት	
4	የወጪ በጀት <i>የክፍያ ሥርዓት</i>	70-71
	4.1 የወጪ በጀት ክፍያ ዘዴዎች፣	71-75
	4.2 የመንግስት የወጪ በጀት ክፍያ አፈጻጸም	
	ሂደት፣	76-80
	4.3 የአስፈፃሚ መ/ቤቶች የወጪ በጀት ክፍያ	
	አጠቃቀምና ወ ጪ አደራረ ግ ፣	81-83
	4.4 የክፍያ ጣሪያ አሰጣጥ ፣	84-88
	4.5 የመንግስት ሴተር ኦፍ ክሬዲት (L/C)	
	አከፋፊት እና ክፍያ አፈፃፀም፣	88-89
	4.6 የችሮታ ጊዜ ክፍያ እና የፈሰስ ሂሣብ፣	89-90
	እ ዝ ል እና አባሪ፣	91-127

on TUS

<u>የስልጠናው ዓሳማና አጠቃላይ ውጤት</u> የጥሬ *ገን*ዘብ ስልጠና ፕሮግራም የሚያስገኘው ዋና ጥቅም፡-

መንግስት የተጣለበትን ኃላፊነት ለመወጣት፣ ለህብረተሰቡ መሰረተ ልጣት አባልግሎት እና ኢኮኖሚያዊ ልጣት ለማምጣት እንዲሁም ድህነትን ለመቀነስ የተለያዩ ተግባራት መሬጸም አለበት። ከነዚህ ተግባራት ውስጥ አንዱና ዋነኛው የመንግስት የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ስርዓትን አስተማማኝ እና ቀጣይ በሆነ መንገድ እንዲሻሻል ማድረግ ነው።

እንዚህን ውጤቶች ለማግኘት የሚያስችሉ የስልጠና ፕሮግራም ዓላማዎች እንደሚከተለው ተጠቃለው ቀርበዋል።

- ❖ የመንግስት የፋይናንስ አስተዳደር ከመንግስት የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ዕቅድ፣ ክፍያና አሰራር ጋር ግንኙነት ያለው እንዲሆን ማስቻል፣
- ❖ የትሬዠሪ የነጠላ የባንክ አስራር እና ጠቀሜታን ለማሻሻል ድጋፍ እንዲደረግ ማስቻል፣
- ❖ የመንግስትን የጥሬ ገንዘብ ትንበያ ለማሻሻል የሚያስችል የሰለጠነ የሰው ኃይል ማፍራት፣
- **❖** የጥሬ *ገን*ዘብ ዩኒት አደረጃጀት *እንዲኖር ማ*ስቻል፣
- ❖ ዘመናዊ የንንዘብ ማስተላለፊያ ዘዴ ጽንሰ ሃሳብ ማበልፀግ፣
- ❖ የጥሬ ገንዘብ ዕቅድ ከብድር አስተዳደር ዳይሬክቶሬት ጋር ያለውን ግንኙነት ማስፋት፣
- ❖ የመንግስት የተጠቃሰለ ፈንድን በብቃት ማስተዳደር *እንዲ*ቻል፣
- ❖ የመንግስት የባንክ ሂሳብ አደረጃጀትን ውጤት ሲያመጣ በሚችል መልክ ሕንዲሆን ማስቻል፣

- ❖ በፌዴራል *መንግሥ*ት ደረጃ መሠረታዊ የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ጽንሰ ሃሣብን ማበልፀግ፣
- ❖ በጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ዝግጅት ላይ የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬትንና የመንግሥት መ/ቤቶች ሚናና ኃላፊነትን ማስፋት፣
- ❖ የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ፖሊሲዎችን በመገንዘብ የመንግሥት ፋይናንስ አስተዳደር ሥርዓትን ለማሻሻል ያለውን ተያያዥነት ማሳየት፣
- ❖ የክፍያ አሠራር ሥርዓቱን ቀልጣፋና ዘመናዊ እንዲሆን ማስቻል፣
- ❖ የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንቢያን ለማሻሻል የሚችል የሰለጠን የሰው ኃይል ማፍራት፣
- ❖ በትሬዠሪ ዳይሬክቶሬትና በመንግሥት መ/ቤቶች መካከል በጥሬ ገንዘብ ትንበደና አስተዳደር ጉዳዮች ላይ የተሻለ ግንኙነት መፍጠር፣
- ❖ ሞዴል ትንተና ማዘጋጀት ወይም ከእንዚህ የሚገኙ መረጃዎችን መጠቀም
- ❖ የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬትና የብድር አስተዳደር ዳይሬክቶሬት በግምጃ ቤት ሰነድ አቅርቦት ላይ ያላቸውን ተሳትፎ ማቀናጀት፣
- ❖ አሁን ያለውንና ወደፊት ሊኖር የሚገባውን የ**ተ**ሬ ገንዘብ አስተዳደር ደረጃ በደረጃ በማቀድ በተሬ ገንዘብ አስተዳደር ሳይ አስተማማኝና ዘሳቂ ማሻሻያዎችን መተግበር፣

ክፍል አንድ

1. *የመን*ግስት ፋይናንስ አስተዳደርና የጥሬ *ገን*ዘብ አስተዳደር *ግንኙነት*

1.1 የትምህርቱ ዓሳማ

- ❖ የመንግሥት ፋይናንስ አስተዳደር አካላትና የ**ተ**ሬ ገንዘብ አስተዳደር በዚህ ሥርዓት ውስተ የሚኖረው ሥፍራ /ድርሻ/፣
- ❖ የበጀት ዝግጅት የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንቢያ ለማዘጋጀት እንዴት እንደሚያግዝ፣
- ❖ የመንግሥት ግዥ ተማባራት የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ ለማዘጋጀት እንዴት እንደሚያግዝ፣
- ❖ የበጀት አፈጻጸምና የ**ተ**ሬ ገንዘብ አስተዳደር ተግባራት እርስበርስ እንዴት እንደሚተ*ጋገ*ዙ እና በመሃሳቸው ስሳለው ልዩነት ማወቅ ጠቃሚ ስለመሆኑ፣
- ❖ የሂሣብ አሥራር ፖሲሲዎች እንዴት የተሬ ገንዘብ አስተዳደርን እንደሚያግዙ፣
- ❖ አዲት በተለይም የውስጥ አዲት የጥሬ ገንዘብ አስተዳደርን በተሻለ ሁኔታ ለመሥራት እንዴት እንደሚያግዝ፣

1.2 የመንግስት ፋይናንስ አስተዳደር ማለት

❖ በመንግስት አስተዳደር ሕርክኖች ውስጥ የፕሮግራም በጀት፣ የሂሳብ አያያዝ፣ የውስጥ ኦዲት ሕና የመንግስት ግዥ ዕቅድ፣ ትስስር ሕና ቅንጅትን የሚያሳይ ነው።

1.2.1 የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ከተፈቀደ በጀት እና ከወጪ አሸፋፈን *ጋ*ር ትስስር

- ♦ በበጀት ዝግጅት ሂደትና ተሬ ገንዘብ አስተዳደር መካከል ተብቅ ትስስር መኖር አለበት።
- ❖ በትክክለኛ የበጀት ዝግጅት አሥራር ሂደት ወጪዎች በአግባቡ እንዲያዙ የሚጠበቅ ሲሆን፣ የተግባራትና የፕሮጀክቶች መጀመሪያና ማጠናቀቂያ ጊዜ /በፕሮግራም በጀት አሥራር/ በበጀት ዝግጅት ደረጃ እንኳን መገመት የሚቻል ነው∷

- ❖ ፕሮግራም በጀት የሥራ ዕቅድ መሠረታዊ አካል የሆኑትን ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆኑ ወጪዎችን ያቀርባል። ቅጽ 2ሀ እና 2ለ ለሥራ ዕቅድ መሠረት የሆነና የጥሬ ገንዘብ ፍሰትን የሚደግፍ መረጃ ያቀርባል።
- ❖ የተወካዮች ምክር ቤት የመ/ቤቶች ዓመታዊ በጀት ያፀድቃል
- ❖ መ/ቤቶች በተፈቀደሳቸው በጀት መሰረት ከትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት ክፍያ ይጠይቃሉ፣

1.2.1.1 የጥሬ *ገን*ዘብ አስተዳደር ከበጀት አፈጻጸም *ጋ*ር *ማ*ስተሳሰር

የበጀት አፈጻጸም በተወሰነ የፋይናንስ መጠን የሚታወቅ ውጤት ማግኘታችን ሲሆን የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ደግሞ መንግስት ግኤታዎችን ስመክፈል የሚያስችስው ሁኔታ መኖሩን የሚያፈጋግጥበት ነው።

1.2.2 የጥሬ ንንዘብ አስተዳደር ከግገር ዕቅድ ጋር ትስስር

- ❖ የበጀት ዝግጅት ሂደት ውስጥ ለማካተት እንዲቻል የግዥ ሪቅድ ዝግጅት ጊዜ ሲኖር ይገባል። ባለበጀት መ/ቤቶችም በበጀት ዓመቱ መጀመሪያ ላይ የግዥ ሪቅዱን መሰረት በማድረግ የጥሬ ገንዘብ ትንበያቸውን ማዘጋጀት አለባቸው።
- ❖ በጀት ሲፀድቅ የግዥ ዕቅድንም አብሮ ማሻሻል፣
- ❖ ከውሉ ጋር የተያያዙ መረጃዎች ሲቀየሩ የግዥ ዕቅድ እና የጥሬ ገንዘብ ትንበያ መስተካከል ይገባቸዋል፡

1.2.3 የጥሬ ንንዘብ አስተዳደርን ከሂሳብ አያያዝ ጋር ማስተሳሰር

- ❖ የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ከሂሣብ አያያዝ ተግባራት ጋር የሚለይ ቢሆንም አተገባበሩ ግን ከሂሣብ አያያዝ ፖሊሲና አሥራር ጋር የሚገናኙ ናቸው።
- ❖ የሂሳብ አያያዝ ፖሊሲው ቀልጣፋና ውጤታማ ካልሆነ ተመጣጣኝ የገቢ እና የወጪ ፍሰት እያለ መንግሥት ተግባራቱን ለማከናወን የሚያስችለው ጥሬ ገንዘብ ለማግኘት ችግር ሊገጥመው ይችላል።

1.2.4 የጥሬ ገንዘብ አስተዳደርን ከኦዲት *ጋ*ር ማስተሳሰር

- ❖ በመንግስት ፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ውስጥ የውስጥ አዲት የኦዲት ፕሮግራሞችን ቀርጾ የመንግስት ባለበጀት መ/ቤቶችን ክንውን እንዲገመግምና የአሰራር ስርዓቶችን በመፈተሽ የመንግስት መ/ቤቶች ኃላፊዎችን እንዲያጣክር ስልጣን የሰጡ በርካታ አንቀጾች አሉ።
- ❖ በችሮታ ጊዜ ክፍያ ላይ በሚቀርቡት ማስረጃዎች ማረ*ጋገጫ* ይሰጣል።
- ❖ የቆጠራ ሂሳብ ፈሰስ በሚቀርብበት ጊዜ ስመ/ቤቱ ኃላፊ ጣረ*ጋገጫ* ይሰጣል።

መልመጃ አንድ

- 1. የተጣራ የመዝጊያ ሚዛን ማለት ምን ማለት ነው?
- 2. ሁለት የሂሳብ አያያዝ ሞጁሎችን ጥቀስ?
- 3. ለትንበያ ዝግጅት የሚያገለግሎ የመረጃ ምንጮችን ጥቀስ?
- 4. የጥሬ ንንዘብ የትንበያ ዓይነቶችን ጻፍ?

ክፍል 2

የተጠቃሰለ ፈንድ፣ የባንክ ሂሳብ አሰራር እና የትሬዠሪ ነጠላ ሂሳብ ጽንሰ ሃሳብ፣

2.1 የትምህርቱ ዓሳማ

- **❖** የተጠቃለለ ፈንድና የመንግስት ገንዘብ ምንነትን፣
- ❖ የፌዴራል መንግስት የባንክ ሂሳብ አደረጃጀትና አመዳደብን፣
- **❖** የነጠላ ግምጃ ቤት አካውንት አደረጃጀት እና ስርዓትን፣
- ❖ የዜሮ ሚዛን የነጠላ ግምጃ ቤት አካውንት አደረጃጀት እና ስርዓትን ግንዛቤ ለማስጨበጥ ነው፣

2.2 የተጠቃስስ ፊንድ

በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 648/2001 የተጠቃለለ ፈንድ እንደሚከተለው ተተርጉሟል፡-

- ❖ በገ/ኢ/ል/ሚ/ር አማካይነት በማንኛውም የመንግስት መ/ቤት ስም በተከፈቱ የባንክ ሂሣቦች ውስጥ የሚገኙ የመንግሥት ገንዘብ፣
- ❖ የፌዴራል *መንግሥት መ/*ቤቶች ለክፍያ ሕንዲውል በጥሬ *ገን*ዘብ የተያዘ፣ በኢትዮጵያ በልዩ ሁኔታ በህግ የተቋቋሙ የፈንድ ሂሳቦች፣ ሕንዲሁም በዓይነት የተገኘ ዕርዳታ ሜምር ነው፣
- ❖ የተጠቃለለ ፈንድ ሽፋን ከመንግሥት ገንዘብ ጋር በእጅጉ የተሳሰረ ቢሆንም ሁሉም የመንግሥት ገንዘብ ግን የተጠቃለለ ፈንድ አካል አይደለም።
- ❖ ለልዩ ዓሳማ በአዋጅ ለተቋቋሙ ልዩ የፈንድ ሒሳቦች ወደ ተጠቃለለው ፈንድ ገቢ የተደረገ ገንዘብ የተቋቋመበት አዋጅ በሚፈቅደው መሰረት ወጪ ሆኖ ለተለየ ዓሳማ ማስፌጸሚያ መክፈል ይቻላል።

- ❖ ከዓመታዊ በጀት ሂደት ውጪ እንዚህ ፌንዶች ወጪ የሚሆኑ ከሆነ ፌንዶቹ Extra Budgetary ፌንዶች በመባል ይታወቃሉ። ስምሳሌ የነጋና፣ የስኳር ልማት ፌንድ፣ የነዳጅ ማረጋጊያ ፌንድ የመሳሰሉትን ያጠቃልላል።
- ❖ ወጥ የሆነ የባንክ ሂሳብ አከፋፈትና አዘ*ጋ*ግ ስርዓትን ለመደ*ገ*ፍ፣
- ❖ በተወሰነ ጊዜ በመንግስት የባንክ ሂሳቦች ውስጥ ያለውን የጥሬ ገንዘብ አቋም ለማወቅ፣
- የባንክ ሂሳቦች በመ/ቤት፣ በሚገኙበት ባንክ/በዓይነት፣ በአንድ ወጥ የውጭ ምንዛሪ ለመመዝገብና ለማቀናጀት እንደሁም በማጠቃለል ሪፖርት ማድረግ ነው፣
- ❖ የመንግሥት የባንክ ሒሳቦች አደረጃጀት፣አከፋፌትና አዘጋግ ሂደት እንዲሁም በእንዚህ የባንክ ሒሳቦች በየጊዜው የሚደረጉ የገንዘብ እንቅስቃሴዎች ቁጥጥርና ክትትል የሚደረግበት እና የተጠቃለለ የመንግሥት የባንክ ሂሳብ ያለውን የመንግሥት ሐብት በብቃት ለማስተዳደር የሚያስችል አሰራር ነው።

2.3 የመንግስት ገንዘብ ጽንሰ ሃሳብ

- ❖ የመንግሥት ገንዘብ ማለት በሚኒስቴሩ የሚሰበሰብ የፌዴራል መንግሥቱ ማንኛውም ገንዘብ ወይም በፌዴራል መንግሥት ባለስልጣን ወይም በፌዴራል መንግሥት ባለስልጣን ወይም በፌዴራል መንግስት ስም ገንዘብ ለመሰብሰብ ልጣን የተሰጠው ማንኛውም ሰው የሚሰበስበው ገንዘብ ሆኖ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-
- ❖ ገቢና ወጪ የሚከናወንባቸው የፌደራል *መንግ*ስት ልዩ *ፈን*ዶች
- **♦ የፌዴራል መንግስት ገቢዎች**፤
- ❖ የፌደራል *መንግ*ስት የዋስትና ሰንዶች በመሸዋ የሚያገኘው ገንዘብ፣
- ❖ በፌዴራል *መንግ*ስት ወይም የ*መንግሥት መ/*ቤቶች ከመንግስታት ትብብር አለም አቀፍ የፋይናንስ ተቋጣት *ጋ*ር በሚደረጉ ስምምነቶች ወይም ከሌሎች ምንጮች የሚያገኙት ብድር ወይም እርዳታ ገንዘብ፣
- **♦** በዓይነት የሚገኝ አርዳታ።

2.4 የመንግሥት የባንክ ሂሣብ አደረጃጀት እና አመዳደብ

- ❖ የመንግስት የባንክ ሂሳብ አስተዳደር ለመንግሥት መ/ቤቶች ከግምጃ ቤት ለሚመደብ በጀትም ሆነ ከውጭ አገር እርዳታና ብድር ለሚገኝ ገንዘብ እንዲሁም በአደራ ለሚሰበሰብና ተቀማጭ ለሚሆን ገንዘብ ማንቀሳቀሻንት የሚያገለግሎ ለረጅም አመታት ተከፍተው የነበሩና ወደፊትም ለሚከፌቱ የባንክ ሒሳቦች አንድ በሆነ አሰራር እንዲመሩ ለማድረግ፣የገንዘብ እንቅስቃሴዎችን ለመቆጣጠር፣ ለመከታተል ብሎም ሒሳቦችን በገቢ ምንጫቸው፣ በአይነታቸውና እና በገንዘብ አይነት/በአገር ውስጥ ወይም ውጭ/ ገንዘብ በመለየትና በመመዝገብ ለማስተዳደር ያስችላል።
 - ❖ የባንክ ሂሳብ አመዳደብ **ለ**ጥሬ ንዘብ ፈንድ አስተዳደር የሚያስንኘው ጥቅም እንደተጠበቀ ሆኖ በተ**ማከለ መል**ኩ የተወሰኑ የባንክ ሂሳቦች *እንዲ*ኖሩ በማድረግ የባንክ ክፍ*ያዎች*ና አስተዳደራዊ ወጪዎችን ለመቀነስ ሕንዲሁም ከዚህ *ጋ*ር በተጓዳኝ ዘመናዊ የቴክኖሎጂ የክፍያና የንቢ አሰባሰብ ዘዴዎችን ለመጠቀምና የተቀላጠፈ የመንግስት የባንክ ሂሳብ አሰራር *እንዲጎ*ለብት ያስችላል፡፡ በመሆኑም በአጠቃላይ የመንግስት *ገን*ዘብ የሚንቀሳቀስባቸውም ሆኑ ከተጠቃ**ለለ** ፈንድ ውጪ **ለ**ሚቋቋሙ የፈንድ ዓይነቶች በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ወይም በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የሚከፌቱ ወይም የተከፈቱ ሂሳቦች በንንዘብ ምንጭ በሚንቀሳቀሱባቸው የንንዘብ ዓይነት እና እንደስማቸው A.B.C.D.F.L. S₁,S₂ እና Z የሚል የአመዳደብ ስያሜ ተሰጥቷቸዋል።

- ❖ የመንግስት የባንክ ሂሳቦች የሚከፈቱት እንዳስፈላጊነቱ በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክና በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ አማካኝነት ነው።
- ❖ ትሬዠሪን በመወከል የመንግሥት ክፍያዎች /ገቢም ሆነ ወጪ/ የሚፈጽሙት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ አማካይነት ነው።
- ❖ የኢትዮጵያ ንግድ ባንኮች የመንግሥት ገቢዎችን በመሰብሰብ ብሔራዊ ባንክ ወደሚገኘው የትሬዠሪ ነጠሳ የባንክ ሂሣብ ያስተሳልፋሉ፣
- ❖ አሁን ባለው ያልተማከለ የክፍያ ሥርዓት ክፍያ የመፈፀም ቀጥተኛ ኃላፊነት ያለባቸው የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት እና አስፈጻሚ መ/ቤቶች ናቸው።
- ❖ የመንግስት የባንክ ሂሳብ የመክፈትና የመዝ*ጋት የገን*ዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር ስልጣን ነው። ኃላፊነቱ ደግሞ የትሬገናሪ ዳይሬክቶሬት ነው።
- ❖ መ/ቤቶች የባንክ ሂሳብ *እንዲከ*ፈትላቸው ስትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት በጽሑፍ ይጠይቃሉ።
- ❖ በተመሳሳይ የባንክ ሂሳቡ እንዲከፈት ጥያቄ ያቀረበው መ/ቤት የባንክ ሂሳቡ እንዲዘጋ በጽሑፍ ይጠይቃል።

የፌዴራል መንግሥት የባንክ ሂሣብ አመዳደብ

የባንክ ሂሣብ <i>መ</i> ደብ	ዓሳማና የንንዘብ ምንጭ	የሚንቀሳቀስበት የንንዘብ ዓይነት
A Assistance	በውጭ አገር ወይም በአገር ውስፕ አርዳታ ለሚከናወኑ ፕሮጀክቶች በስምምነቱ ሳይ የባንክ ሂሣብ እንዲከፌት የሚያስንድድ ሁኔታ ሲኖር የሚከፌት ነው።	የኢትዮጵያ ብር
B Budgetary	የበጀት ሂሳብ ማንቀሳቀሻ ሕና ለውስዮ ገቢ መሰብሰቢያ የሚያገለግል ሆኖ በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ወይም በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የሚከፌት ነው።	II
C Central Treasury	በፌዴራል/ክልል መንግሥት የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር ማዕከላዊ ግምጃ ቤት ሥም የሚከፌቱ ወይም የተከፌቱ ናቸው።	"
D Deposit	በፍርድ ቤት ወይም አማባብ ካለው የመንግሥት መ/ቤት በሚሰዋ ትዕዛዝ በአደራ ለሚቀመዋ የንንዘብ ማንቀሳቀሻ፤ ለሴሎች አደራ ሕና ለአካስተኛ የዕርዳታ ንንዘቦች ማንቀሳቀሻ የሚከፈቱና የተከፈቱ ነው።	II
F Fund	ከተጠቃሰስ ፌንድ ውጪ በሀግ ተፌቅዶ በአዋጅ ሰሚቋቋሙና ሰተቋቋሙ ፌንዶች የሚከፌት ነው።	II
L Loan	ከውጭ አገር በሚገኝ የብድር ገንዘብ ለሚከናወት ፕሮጀክቶች በብድር ስምምነቱ መሠረት የሚከፌቱና የተከፌቱ ናቸው።	"
S Special	S ₁ ዕርዳታ ወይም ብድር በውጭ ምንዛሪ የሚገኝ ከሆነና ስዚህም የተሰየ በአሜሪካ ዶሳር ብቻ የሚከፈቱና የተከፈቱ ናቸው።	የ <i>ከሜሪካን</i> ዶሳር
"	S ₂ ዕርዳታ ወይም ብድር በውጭ ምንዛሪ የሚገኝ ከሆነና ስዚህም የተሰየ በሴሎች የውጭ ገንዘብ ዓይነቶች የሚከፌቱና የተከፌቱ ሂሣቦች ናቸው።	<i>ሌሎች የውጭ</i> 13ዘብ ዓይነቶች
Z	ከመንግሥት ግምጃ ቤት ስተመደበ የወጨ በጀት ክፍያ የሚውል የገንዘብ ማስተሳሰፊያ /Drawing/ የባንክ ሂሣብ የተከፈቱና የሚከፈቱ ናቸው።	የኢትዮጵያ ብር

2.5 የነጠላ ግምጃ ቤት አካውንት አደረጃጀት እና ስርዓት፣

❖ የነጠላ የማምጃ ቤት አካውንት አደረጃጀት ሥርዓት /Treasury Single Account Banking Arrangement/ (TSA) ማለት ወጥ የሆነ የመንግሥት የባንክ ሂሣብ አደረጃጀት በመመሥረት ሁሉም ገቢና ወጪ ተጠቃሎ በአንድ የማዕከላዊ ግምጃ ቤት አካውንት በኩል የሚከናወንበት ሥርዓት ሲሆን መንግሥት የባንክ አደረጃጀቱን በመጠቀም የጥሬ ገንዘብ አጠቃቀም ሥልቱን ለማሻሻል እንዲሁም በተጠቃለስ መልኩ መረጃ ለማግኘት የሚረዳ ሥርዓት ነው።

2.5.1 የትሬዠሪ ነጠላ ሂሣብ ምንነት

- ❖ የትሬዠሪ ነጠሳ ባንክ ሂሳብ ቁጥር በጥቅሱ ሁለት መሰፈታዊ አደረጃጀቶች ሲኖሩት እነሱም
 - 1. ማሪከሳዊነት ያለው የነጠሳ ባንክ ሂሳብ ቁጥር አደረጃጀት፣
 - 2. ያልተማከለ የነጠላ ባንክ ሂሳብ ቁጥር አደረጃጀት ናቸው።
- ❖ ያልተማከለ የነጠሳ ባንክ ሂሳብ ቁጥር ደግሞ ዜሮ ሚዛን የነጠሳ ባንክ ሂሳብ ቁጥር ሕና ተቀጽሳ ሴጆር የነጠሳ ባንክ ሂሳብ ቁጥር ናቸው፡፡ ሆኖም ለሀገራችን ጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ሕንዲመች ሆኖ የተመረጠው ያልተማከለ የዜሮ ሚዛን ባንክ ሂሳብ አደረጃጀት ነው፡፡
- ❖ የትሬዠሪ ንጠሳ ሂሣብ ማለት ወጥነት ያላቸው የመንግሥት የባንክ ሂሣቦች በአንድነት የሚደራጁበት ሆኖ የመንግሥት የጥሬ ገንዘብ ሃብት ተጠቃሎ የሚታይበት አሥራር ነው።
- ❖ የትሬዠሪ ነጠሳ ሂሣብ ሙሉ ገጽታ የሚከተሉት 3 *መ*ሠረታዊ ባህሪያቶች ይኖሩታል፣

- የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት የመንግሥት የጥሬ ገንዘብ ፍሰት የገቢና የወጪ ሂሣብ ለመቆጣጠር እንዲያስችለው የመንግሥት የባንክ ሂሣብ አደረጃጀት አንድ የተጠቃለለ መሆን ይኖርበታል።
- o ከትሬዠሪ እይታ ውጪ ማንኛውም የመንግሥት ኤጀንሲ ከባንክ ሂሣብ ጋር በተያያዘ ምንም ዓይነት ተግባር ማከናወን የለበትም።
- o የመንግሥት የጥሬ ገንዘብ ሃብት በጀታዊ እና በጀታዊ ያልሆኑ የመንግሥት የባንክ ሂሣቦችን ሁሉ የሚያጠቃልል መሆን ይኖርበታል።
- ❖ ንዑስ የባንክ ሂሣብ አወቃቀር የተሬ ገንዘብ ወይም መሰል ሂሣብ ሊኖረው ይችላል።
- **❖** የዜሮ ሚዛን ሂሣብ ለዚህ ጥሩ ምሣሌ ሊሆን ይችላል።

2.5.2 የትሬዠሪ ነጠሳ ሂሣብ አስፈሳጊነት

- ❖ በባንክ ሂሣብ ውስጥ ጥቅም ላይ የማይውል ከወጪ ቀሪ ገንዘብ *ማ*ጠንን በመቀነስ የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት ወጪ ቁጠባ ለማድረግ ያስችለዋል።
- ❖ ከወጪ በጀት ክፍያ አፈጻጸም ጋር በተያያዘ የሚኖረውን አስተዳደራዊ ወጪ ይቀንሣል።
- ❖ በባንክ በኩል የሚኖረውን የገቢ አሰባሰብ ቀልጣፋና ለቁተጥር አ**መ**ቺ ያደርገዋል።
- ❖ ሴሳ የባንክ ሂሣብ ሳያስፈለግ ወጪ በቀሳሉ *እንዲ*ፈፀም *ማድረግ ያ*ስችሳል።
- ❖ በመንግሥት የሂሣብ አያያዝ ሥርዓት እና በዋሬ ገንዘብ ፍሰት መግለጫ መካከል ውጤታጣ የሆነ የማስታረቅ ሥራ እንዲከናወን ያመቻቻል።
- ❖ በመንግስት ጥሬ *ገን*ዘብ ዙሪያ የተሟላ እና ወቅታዊ መረጃ *እንዲገኝ ያ*ስችላል፣
- ❖ ውጤታማ የሆነ የክፍያ ስርዓት መዘር*ጋ*ት ያስችላል፣

2.5.3 የነጠላ ትሬገናሪ አካውንት ስርዓትን በተሟላ ሁኔታ ለመመስረት መሟላት ያለባቸው *ጉዳ*ዮች፣

- 1. የመንግሥት የፋይናንስ አስተዳደርን ለማከናወን የሚያስችል የተቀናጀ የፋይናንስ አስተዳደር የመረጃ ሥርዓት ቴክኖሎጂ (Technology)
- 2. ብቁ የሆነ የሰው ሃይል *እንዲሁ*ም
- 3. ከባንኮች እና ከልጣት አጋሮች ጋር የሚደረግ ሥምምነት ያስፈልጋል።
- 4. ከልጣት አ*ጋ*ሮች *ጋ*ር ስምምነት መፍጠርና በሀገሪቱ የመንግስት ፋይናንስ አስተዳደር ላይ እምነት እንዲጥሱ ማድረግ ያስፈለጋል፣

ከሳይ የተጠቀሱት ሦስት ወሳኝ ተግባራት በተሟላ መልኩ ሲተገበሩ፣

- ❖ ከማሪከላዊው የመንግሥት ግምጃ ቤት አካውንት ውጪ በሌሎች አካውንቶች ውስጥ ገንዘብ ስለማይኖር የመንግሥትን የጥሬ ገንዘብ ተቀማጭ በቀላሱ ለማወቅ ያስችላል፣
- ❖ በማዕከል የሚከፈል ወጪን አስቀርቶ ወጪን በየአስፈፃሚ መ/ቤቱ ደረጃ ችንዲከፈል የሚያደርግ ሥርዓት በመሆኑ ጫናን ይቀንሳል፣
- **❖** በንቢና ወጪ ሂደት የሚኖረውን የጊዜ ሕርዝመት ይቀንሳል፣
- \$ ያስጥቅም የሚቀመጥ ገንዘብ ሕንዳይኖር ያደርጋል፣የብድር ወጪን ይቀንሳል፣
- ት ሕንደ IFMIS ያሉ የተቀናጀ የፋይናንስ አስተዳደር የመረጃ ሥርዓቶችን በቀሳሉ በጥቅም ሳይ ለማዋል ያስችሳል፣ሕና የባንክ አካውንቶችን የማስታረቅ ሥራን ሕንፃራዊ በሆነ መልኩ ቀሳል ሕንዲሆኑ ያደር ጋል።

2.6 ቁልፍ የነጠላ ትሬዠሪ አካውንት ትግበራ ደረጃዎች

ከሳይ በቅድመ ሁኔታ የተቀመጡ መሠረታዊ ጉዳዮችና እስትራቴጂዎች መሟላታቸው ተረ*ጋግ*ጦ የነጠላ ትሬገናሪ አካውንት ለመተግበር ዘጠኝ ደረጃዎችን ማለፍ ይጠይቃል።

- 1. ተክፍተው የሚገኙ የመንግሥት የባንክ ሂሣቦች በተሟላ ሁኔታ መዝግቦ በመያዝ በውስጣቸው ያለውን የጥሬ ገንዘብ ሙሉ በሙሉ ወደ ማሪከላዊ ግምጃ ቤት አካውንት ማስተላለፍ ብሎም አካውንቶቹን መዝ*ጋት*፡፡
- 2. ከላይ በተራ ቁጥር አንድ ላይ ባለው ሁኔታ መዘ*ጋ*ት የሌለባቸው *1ን*ዘብ የያዙ አካውንቶች በሚኖሩበት ጊዜ በውስጣቸው ያለውን *1*ንዘብ ወደ *ጣዕ*ከላዊ ግምጃ ቤት አካውንት በማስተላለፍ አካውንቶቹን መደብ ወደ ዜሮ ሚዛን መቀየር።
- 3. የትሬዠሪ ቴክኒካል ኮሚቴ ከሌሎች የሚኒስቴር መ/ቤቱ የሪፎርም ኮሚቴዎች *ጋር* በመሆን ከነጠላ ትሬዠሪ አካውንት ትግበራ *ጋር* ተያይዘው ለሚመጡ የፋይናንስ ፣ የበጀት እና የግዥ ሥርዓት ለውጦች ዙሪያ የጠራ ግንዛቤ ለመፍጠር የሚያስችል ሰነድ በማዘ*ጋ*ጀት
- 4. የተቀናጀ የፋይናንስ አስተዳደር ሥርዓት/IFMIS/ በመጠቀም የነጠሳ ትሬገናሪ አካውንት ለመተግበር ያስችል ዘንድ የሥርዓቱን ሙሉ ሂደት ለቴክኖሎጂው ፌጣሪዎች የተሟላ ሰንድ አዘ*ጋ*ጅቶ መስጠት ያስፌል*ጋ*ል።
- 5. በአንድ ጊዜ በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ያለን ገንዘብ አውጥቶ በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ወዳለው ማዕከላዊ ግምጃ ቤት አካውንት ማስገባት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ላይ የሚያስከትለው የገንዘብ እጥረት /liquidity problem/ ከፍተኛ በመሆኑ ከኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ጋር በመመካከር ቀስ በቀስ ገንዘቡ የሚዛወርበት ሥርዓት መዘር ጋት ያስፌል ጋል።
- 6. የታክስ አሰባሰብ ሥርዓቱን በቀጥታ በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ በሚገኘው የማዕከላዊ ግምጃ ቤት አካውንት ማስገባት የመጀመሪያ አማራጭ ሆኖ ከአዲስ አበባ ውጭ የሚገኙ የታክስና ቀረጥ ሰብሳቢ ቅርንጫፍ ጽ/ቤቶች በብሔራዊ የክፍያ ስርዓት በመጠቀም ቀኑን ሙሉ የሰበሰቡትን ገንዘብ በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ መገልበጫ (Transfer)አካውንቶች በኩል ወቅታዊ የጥቅል ገንዘብ ማጣጫ (Real Time Gross Settlement) ወደ ማዕከላዊ ግምጃ ቤት ገቢ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል።

- 7. የባንክ አገልግሎት በማይደርስባቸው አካባቢዎች የልዩ ክፍያ ስምምነት ከብድርና ቁጠባ ማሕበራት (ፋይናንስ ተቋማት) *ጋር* በመመስረት ሰባለ መብቱ ክፍያ የሚደርስበት አካሄድ መጠቀም ይቻላል።
- 8. የነጠላ ትሬዠሪ አካውንት ሥርዓት ተጠቃሚ የሆኑ የ1/ኢ/ል/ሚ/ር ሕና አስፈፃሚ ባለበጆች መ/ቤቶች በአዲሱ የባንኪንግ ሥርዓት ፣ የክፍያ ሥርዓት ፣ የአካውንቲንግ ፣ የግዥ ሕንዲሁም የተቀናጀ የፋይናንስ አስተዳደር የመረጃ ሥርዓት/IFMIS/ ዙሪያ በቂ ስልጠና መስጠት ብሎም ተጠቃሚነታቸውን በሚፈለገው ደረጃ ላይ ማድረስ ያስፈልጋል።
- 9. በተለይ ከአካውንቲንግ አንፃር ወደ ሥርዓቱ የሚገቡ መ/ቤቶች በአዲስ በጀት ዓመት ቢሆን ይመረጣል፡፡ በሴላ በኩል አዲስ የሚቋቋሙ መስሪያ ቤቶች በቀጥታ በአዲሱ የባንክ አደረጃጀት መሠረት መጀመር ይኖርባቸዋል፡፡

2.7 የነጠላ ትሬዠሪ ባዝክ አካውንት የባንክ ሂሳብ ማስታረቅ ስርዓት

- 1. የቀድሞ የባንክ ስምምነት የተደረገበትን የባንክ ሂሣብ መግለጫ ትክክለኝነት ማረጋገጥ (Check Previous Bank Reconciliation Statement)
- 2. በሌጀር (በሂሣብ ቋት) እና በባንክ ሂሣብ ምዝገባ (Bank Record) መካከል ያለውን ምዝገባ ማካፃፀር (ይህ ሂደት የተመዘገበ ተቀጣጭ ሂሣብና ወጪ ሂሣብን ከባንክ ሂሣብ መግለጫው ጋር ማስተያየት ሲሆን በዚህ ውስጥ በጉዞ ላይ ያሉ ተከፋዮችና ተቀጣጮችን ለመለየት ያስችላል በሴላ በኩል በባንኩ ተመዝግበው ነገር ግን በሌጀር ምዝገባችን ያልተካተቱትን ለመለየት ያስችላል።
- 3. በሌጀር የሂዣብ ምዝገባን ማከናወን (Prepare Journal Entries in the ledger)
- 4. የማስተካከደ የሂግብ ምዝገባ በሌጀር ላይ በማከናወን የቀድሞ ምዝገባን ማስተካከል (prepare adjusting journals entry for any correction to the ledger)
- 5. ማስተካከያ ላደረግንባቸው ጣንናቸውም የባንክ ስህተቶች ጣስተካከያ ለባንክ መሳክ (Send Advice to the bank for any Error in the bank Statement)

6. በመጨረሻ አዲስ የባንክ ሂግብ ማስታሪቂያ መግለጫ ማዘጋጀት (Prepare the new Bank Reconciliation Statement) ናቸው፡፡

2.8 የዜሮ ሚዛን የነጠላ ግምጃ ቤት አካውንት አደረጃጀት እና ጽንሰ ሀሳብ፣

- ❖ የዜሮ ሚዛን የነጠላ የማምጃ ቤት ሥርዓት ነቢን በአንድ ቋት በማስነባት ክፍያዎችን ለአስፌፃሚ መ/ቤቶች ተብሎ በተከፌቱ የዜሮ ሚዛን አካውንቶች በኩል በተሠጣቸው የክፍያ ጣሪያ ልክ ገንዘብ ወጪ አድርንው ለባለ ጥቅሙ ወይም አቅራቢው ክፍያ የሚፈፀምበት ሥርዓት ነው። በዚህ ሂደት ውስጥ የሚኖሩት የባንክ አካውንት መደቦች C እና Z ብቻ ይሆናሉ። የC የባንክ ሂሣብ መደብ ለፌዴራል ፣ ለክልል እንዲሁም ለወረዳ ፑል አካውንቶች የሚያነለግል ሲሆን የZ የባንክ ሂሳብ መደብ ደግሞ በፌዴራልና በክልል ደረጃ ላሉ አስፈፃሚ መ/ቤቶች ጥቅም የሚከፈቱ አካውንቶች ናቸው። ሥዕል 2 እና 3 ይመልከቱ
- ❖ ይህ ሥርዓት ሁሉንም ገቢና ወጪ ከአንድ ቋት ለመጠቀም የሚያስችል ሲሆን ማዕከላዊ ከሆነው የነጠላ ትሬዠሪ አካውንት ሥርዓት የሚሰየው አስፌፃሚ የመንግሥት መ/ቤቶች የዜሮ ሚዛን አካውንት የሚኖራቸው መሆኑ ነው።
- ❖ ያለጥቅም የሚቀመጥ ገንዘብ ሕንዳይኖር ያደር*ጋ*ል፣ የብድር ወጪን ይቀንሳል፣
- ❖ ከመንግስት ግምጃ ቤት ለተመደበ የወጪ በጀት ክፍያ የሚውል የንንዘብ ማስተላለፊያ የባንክ ሂሳብ ነው፣
- **♦** የዜሮ ሚዛን የባንክ ሂሳብ ወጪን እንጂ *ገ*ቢን አያስተናግድም፣

2.9 የዜሮ ሚዛን የነጠላ የግምጃ ቤት አካውንት የባንክ ሂሣብ ማስታረቅ ሥርዓት፦

- ❖ የክፍያ ጣሪያ ሂሳብ ማስታረቅ ሥራ የሚከናወነው ትሬዥሪ ዳይሬክቶሬት ለእያንዳንዱ ፌደራል ባለበጀት መ/ቤት ለድሮዊንግ ባንክ የሚያስተሳለፈውን የክፍያ ጣሪያ እና ባለበጀት መ/ቤቶች የሚቀርቡትን ወርሐዊ የክፍያ ጣሪያ አጠቃቀም ሪፖርት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እየተዘጋጀ ለትሬዥሪ ዳይሮክቶሬት በየቀኑ ከሚሳከው ማስረጃ ጋር ነው።
- ❖ ከባለበጀት መ/ቤቶች የሚቀርበው የክፍያ ጣሪያ አጠቃቀም መረጃ በመደበኛ እና በካፒታል በደመወዝና በሥራ ማስኬጃ ተለይቶ ወጪው የሚቀርብ ሲሆን በትሬዥሪ ዳይሬክቶሬት የሚዘጋጀው መረጃ ደግሞ በጥቅል ከተላለፈው የወጪ ጣሪያ ላይ በጥቅል ወጪ የሆነ ሒሳብ ነው።
- ❖ የባንክ ማስታረቅ ሥራ በትሬዥሪ ዳይሬክቶሬት የሚከናወነው በየቀኑ በድሮዊንግ የባንክ ሒሳብ የወጣውን ወጪ እና ከትሬዥሪ ዳይሮክቶሬት የተሳከውን የክፍያ ጣሪያ በመመዝንብ ሲሆን ከአስፈጻሚ ባለበጀት መ/ቤቶች የሚቀርበው መረጃ ደግሞ በየወሩ በሚቀርብ የአጠቃቀም ሪፖርት ነው።

መልመጃ 2

- 1. የተጠቃለለ ፈንድ አስተዳደር ማስት ምን ማስት ነው?
- 2. የመንግስት የባንክ ሂሳብ ቁጥሮች በምን ዓይነት ሁኔታ እንደሚከፈቱ አስረዳ? በተጨማሪም የባንክ ሂሳብ ቁጥር እንዲከፌት ሲጠየቅ ምን ምን ነጥቦች መሟላት እንዳሰባቸው ግለጹ?
- 3. በኢትዮጵየ ብሔራዊ ባንክ ብቻ የሚከፈቱት የባንክ ሂሳብ ቁጥሮች የትኞቹ ናቸው?
- 4. የትሬዠሪን የባንክ ሂሳብ ቁጥርን አስፈላጊነት Os/y?
- 5. የዜሮባንክ ሂሳብ ቁጥር (Z Account) ከበጀት ባንክ ሂሳብ ቁጥር (B-Account) *ጋር የሚመ*ሳስሉበትን እና የሚለያዩበትን ነጥቦች **ግለ**ጹ?

ክፍል 3

የመንግስት ጥሬ ገንዘብ አስተዳደር እና ዝግጅት

3.1 የትምህርቱ ዓላማ

- **❖** የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ አጠቃላይ ማዕቀፍ
- ♦ የንበ ጥሬ ንንዘብ ፍስት ትንበያ
- **♦** የወጪ ጥሬ ንንዘብ ፍስት ትንበይ
- ❖ የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ እና የብድር አስተዳደር *ቅን*ጅት

3.2 የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ አጠቃላይ ማዕቀፍ

የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ትርጉም

❖ የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ማለት ገቢን በመሰብሰብ እና በቀጥታ ክፍያ እንደሚፈጸም፣ በባንክ ላይ ያለውን እና የሚኖረውን ገንዘብ፣ ገቢና ወጪ በሚመዛዘንበት ጊዜ የጥሬ ገንዘብ ገድለት እንደመነሻ በማድረግ ለብድር ዳይሬክቶሬት ግብዓት የሚሆን መረጃ መስጠትና መቀበል፣ ትርፍ ሲገኝ ከበጀት ለምንጠቀመው ወጪ ለኢንቨስትመንት ቅድሚያ መስጠት እንደሚኖርበት የሚያስንነዝብ አሰራር ነው

የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ ምን ማስት ነው?

- ❖ የጥሬ *ገን*ዘብ የተጣራ ፍሰት፣ ፍላጎት ወይም ትርፍ የሚያመላክት ግምት ነው፣
- ❖ በአንድ የተወሰነ ጊዜ ውስጥ የንቢና የወጪ ማምትን በማወቅ ለሚቀርበው የንንዘብ ፍላጎት መፍትሔ ማግኛ ዘዴ ነው፣

❖ የአጭር ጊዜ ብድር ፍላታትን ለማወቅ ወይም የረጅም ጊዜ ኢንቨስትመንት ስትራቴጂዎችን ለመንደፍ /የረዥም ጊዜ የዋስትና ስነዶችን/ ለማዘጋጀት የሚያስችል ነው፣

የትንበያ ማዕቀፎች የሚከተሉት ናቸው፡-

- **♦** የመረጃ ትንተና፣
- ❖ የጥሬ *ገን*ዘብ ፍሰት *ትን*በያ አቀራረብ፣
- **♦** የጥሬ ንንዘብ ንቢ ትንበያ፣
- **❖** የጥሬ ንንዘብ ወጪ ትንበይ፣
- ❖ የጥሬ ገንዘብ ስርዓት ውስጥ የዕርዳታ ፍሰቶችን ማካተትና መያዝ፣
- ❖ የጥሬ ገንዘብ ፍስት ትንበያና በወጪ በጀት ክፍያ መካከል ያለው ልዩነት፣
- **❖** የጥሬ ገንዘብ ፍለት ትንበያ መረጃ ልውውጥ፣
- **❖** ግብረ መልስ፣

3.3 የንቢ ጥሬ ንንዘብ ፍስት ትንበይ

- **>** የንቢ የጥሬ ንንዘብ ፍሰት ትንበያ ምን **ማ**ለት ነው?
 - ❖ መ/ቤቶች በበጀት ዓመት ውስጥ በንቢ የሚቀበለው/የሚሰበስበው ንንዘብ <u>በምንጭ</u> ችና **በሂሳብ መደብ** ተለይቶ የሚቀርብበት የጥሬ ንንዘብ ማምት አሰራር ነው።

*> የመንግስት ገን*ዘብ አሰባሰብ

- ❖ በህግ ካልተፈቀደ በስተቀር *ጣን*ኛውም የመንግስት *ገን*ዘብ መሰብሰብ አይቻልም፣
- ❖ የመንግስት *ገን*ዘብ የሚሰበሰበው *ገ/ኢ/ል/ሚ/ር* ባሳተማቸው ደረሰኞች ብቻ ነው፣
- **❖** ገቢ የሚሰበስበው ገ/ኢ/ል/ሚ/ር በሚያወጣው መመሪያ መሰረት ነው፣
- ❖ ማንኛውም ገንዘብ አዲሰበስብ ስልጣን የተሰጠው ሰው የተበሰበውን ገንዘብ ወደ ተጠቃለለ ፌንድ ገቢ ማድረግ፣ ገንዘብ የተቀበለበትን እና ገቢ ያደረገበትን ደረሰኝ መዝግቦ መያዝ አለበት፣

የመንግስት ገንዘብ አሰባሰብ እና ገቢ አደራረግ ስርዓት

*> የመንግስት ገን*ዘብ አሰባሰብ ስርዓት ዋና ዓላማ

- ❖ የመሰብሰቢያ ጊዜያቸው የደረሱ ሂሳቦችን በወቅቱ በመሰብሰብ የጥሬ ገንዘብ ፍላጎት ማሟላት ነው፣
- ❖ የተሰብባቢ ሂሳብ አሰራር ያልተሰበሰበ ገንዘብን በመስብሰብ የሚፌስገውን የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ውጤት *እንዲያመጣ ያግ*ዛል፣
- ❖ ገ/ኢ/ል/ሚ/ር ባሳተመው ደረሰኝ የሚሰበሰብ ንንዘብ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ወደ ተጠቃስስ ፌንድ ገቢ መደረግ አስበት፣

በጥሬ ገንዘብ ትንበያ ጊዜ መከናወን የሚገባው

- ❖ የንቢ ፍስት መረጃ ከሚመለከታቸው ንቢ ስብሳቢ መ/ቤቶች መረጃን መቀበልና ከባንኮች ወጪ የተደረገ የክፍያ መረጃ ማሰባሰብ፣
- ❖ የተጠቃስስውን ወርሃዊ ትክክስኛ የገቢ ፍስት እና የተላስፌውን የክፍያ መረጃ ስንድ መስረት በማድረግ ትንተና ማካሄድ፣
- ❖ የሚቀጥለውን ወር የነበ. ፍስትና ትንበያ ማዘ*ጋ*ጀት፣

ዋና ዋና የመንግስት የገቢ ዓይነቶች

- 1. *ታክ*ስ የሆነ *ገ*ቢ
- 2. ታክስ ያልሆነ ገቢ
- 3. ከውጪ ብድር እና
- 4. የዕርዳታ ንቢ ናቸው።

3.4 የጥሬ ገንዘብ ወጪ ፍሰት ትንበያ

የንቢ የጥሬ ንንዘብ የወጪ ትንቢያ ምን ማስት ነው?

❖ ሕያንዳንዱ የመንግስት መ/ቤት ለዓመታዊ ስራ ጣስፈጸሚያ የተፈቀደለትን
የወጪ በጀት በስራ ፕሮግራጣቸው መሰረት ለክፍያ የሚያስፈልገውን የገንዘብ
መጠን በክፍያ ዓይነትና በወጪ ሂሳብ መደብ በጊዜ ተለይቶ የሚቀርብበት
አሰራር ነው።

> ዋና ዋና ወጪዎች /የወጪ ርዕሶች/

- 1. ለሰብአዊ አንልግሎቶች
- 2. ለዕቃዎች እና አንልግሎቶች
- 3. ለቋሚ ንብረቶችና ግንባታዎች
- 4. ለድጎጣ፣ ድጋፍና ልዩ ልዩ ወጪዎች

በጥሬ ገንዘብ የወጪ ትንበያ ጊዜ መከናወን የሚገባው

- ❖ ከባለበጀት መ/ቤቶች፣ ከክልሎችና ከከተማ መስተዳደሮች ስቀጣይ ተከታታይ
 ወር የሚፌያስፌልጋቸውን የጥሬ ገንዘብ የወጪ ፍላጎት መቀበልና የጥሬ ገንዘብ
 ትንበያን ማዘጋጀት፣
- ❖ የተጠቃለስ ወርሃዊ የጥሬ ገንዘብ የወጪ ትንበይ ሰነድ ማዘ*ጋ*ጀት፣
- ❖ በበጀት ዓይነት፣ በካፒታልና በመደበኛ፣ በወጪ መደብ በደመወዝና በስራ ማስኬጃ በመሰየት የፌኤራል መንግስት፣ የክልል መንግስትና መስተዳድሮች የሚተላለፍ ድጋፍን መተንበይ፣
- ❖ ስምዕተ ዓመቱ ልጣት ግቦች ጣስፈጸሚያ (MDG) ተለይቶ መተንበይ አለበት፣

3.5 የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ እና የብድር አስተዳደር ቅንጅት

የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ የሚከናወንበት ምክንያት!-

- ❖ ገቢ ከወጪ የሚበልጥበትን ወይም የሚያንስበትን ጊዜያቶች በመተንበይ የኢንቨስትመንት አቅምን ለማጎልበት ያግዛል፣
- ❖ ጥቅም ላይ የማይውል *ገን*ዘብን በመጠቀም ወይም ኢንቨስትመንትን በማጎልበት ተጨማሪ ገቢ *እንዲያመነጭ ያግ*ዛል፣
- ❖ የበጀት ዕጥረት በሚያጋጥምበት ጊዜ ከግምጃ ቤት ሰነድ ሽያጭ የሚያስፌልገውን የገንዘብ መጠን ስመገመት ያስችላል፣
- ❖ አሳስፈሳጊ የብድር ወለድ ሕንዳይከፈል ደግዛል፣
- ማዴታ ወጪዎችን መቼ ለመክፈል እንደሚቻል ለመወሰንና የገንዘብ ፍስት ሚዛናዊነት እንዲጠበቅ የሚያስችሉ ዕድሎችን ይፈጥራል፣
- ❖ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ወጪዎች ለይቶ ለመወሰን ያስችላል፣

- » በጥሬ *13*ዘብ ፍሰት ትንበያ አዘ*1*ጃጀት የሚሳተፉ አካላት
- 1. በ7/ኢ/ል/ሚ/ር የሚሳተፉ አካላት
 - ❖ የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር የበላይ ኃላፊ /ሰብሳቢ/
 - ❖ የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር /ፀሐፊ/
 - **❖** የብድር አስተዳደር ዳይሬክተር
 - ❖ የማክሮ ኢኮኖሚ ፖሊሲ አስተዳደር ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር
 - ❖ የበጀት ዝግጀት አስተዳደር ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር
 - **❖** የኢትዮጵያ ንቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን
 - ❖ የከፍተኛ በጀት አንቀሳቃሽ መ/ቤቱች ኃላፊዎች
- 2. በአስፈጻሚ ባለበጀት መ/ቤቶች ደረጃ በጥሬ *ገን*ዘብ ፍሰት ትንበ*ያ* አዘ*ገጃጀት* ላይ የሚሳተፉ አካላት

እንደ መ/ቤቱ አደረጃጀት የሚሰያይ ሆኖ በዋናነት መሳተፍ ያሰባቸው፡-

- **♦** በጀት ዳይሬክቶሬት
- ♦ አስተዳደር ዳይሬክቶሬት
- **❖** ጠቅሳሳ አ*ገ*ልማሎት
- ተለንና ፕሮግራም ዳይሬክቶሬት
- ❖ የፋይናንስና ማዥ ዳይሬክቶሬት መሆን አሰባቸው
- የጥሬ 1ንዘብ ፍሰት ትንበያ አሰራር እንዴት ይከናወናል?
 - 1. የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር ከፍተኛ የገንዘብ ገደብን (Maximum threshold) ይወስናል።

- 2. አስፈጻሚ መ/ቤቶች ለጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ ዝግጅት የሚያስፈለገውን መረጃ ይለያሉ።
- 3. አስ<mark>ፈጻሚ መ/</mark>ቤቶች ማናቸውንም ከፍተኛ የገቢና የወጪ ፍሰቶችን በትንተና ሂደት ያካትታሉ።
- 4. የገ/ኢ/ል/ሚ/ር ለአጭር፣ ለመካከለኛና ለረጅም ጊዜ የሚቀርበውን ተገቢ የትንበያ ዝርዝር ይዘት ይወስናል
- 5. የገ/ኢ/ል/ሚ/ርም ሆነ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ያለፉት ዓመታትና የወደፊት ጊዜያቶችን የፍሰት አካሂድ ትንተና (Trend analysis) ያከናውናሉ።
- 6. የ1/ኢ/ል/ሚ/ር ከአስፈጻሚ መ/ቤቶች እንዲሁም አስፈጻሚ መ/ቤቶች ዳይሬክቶሬቶችን ያማክራሉ።
- 7. የገ/ኢ/ል/ሚ/ር የ**ተ**ሬ ገንዘብ ፍሰት ለማ*ማ*ሳከት የሚያገለግል የፋይናንስ ሞዴል ያዘ*ጋ*ጃሉ።

የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ አሰራር፣ የትንበያ ዘዴዎችና ቴክኒኮች

የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ አሰራር

- ❖ የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት የበጀት ዓመቱ እንደተጀመረ የእያንዳንዱ ባለበጀት መ/ቤት የየወሩ /ገቢና ወጪ/ ትንበያ የሚሞሉት መዝገብ ማዘጋጀት ይኖርበታል፣
- ❖ አስፈጻሚ መ/ቤቶች ከበጀታቸው *ጋር* የተጣጣሙ ትንበያ ማቅረብ ሲኖርባቸው የበጀት ዓመቱ ወደፊት እየገፋ ሲመጣ የሚያቀርቡት ትንበያ ትክክለኛ እንዲሆን በበጀት ዓመቱ መገደብ የለባቸውም፣
- ❖ በወሩ መጨረሻ የአፈጻጸም መረጃ ሕየተሞላና ሕየተመዘገበ ለባለበጀት መ/ቤቶች ሕንዲላክ በማድረግ ግድፈት መኖሩንና አለመኖሩን ማመሳከር ናቸው፣
- **❖** ዋና ዋና የሆኑ የተናጠል ፍሰቶችን መሰየት፤

ሕነር ሱም፡-

- የመንግስት ዕዳ ክፍያዎች /ዋና ገንዘብ እና ወለድ/፣
- የደመወዝ ክፍያዎች /ማጎበራዊ ዋስትናና የጡሬታ ክፍያዎች/፣
- ዋና ዋና የመንግስት ፕሮጀክቶች ክፍያ፣
- ለክልሎች የሚተላለፍ ክፍያ፣
- ከመንግስት ንብረት /ዛብት ሽያጭ/ የሚሰበሰብ ንቢ፣

የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ ዘዴዎችና ቴክኒኮች

❖ የተለያዩ የጥሬ ገንዘብ ፍሰት ትንበያ ዘዴዎች/ቴክኒኮች/ ቢኖሩም ለዚህ በአማራጭነት አራቱን መውሰድ እንችላለን።

*ሕር*ሱም፡-

1. የልዩነት የትንተና ዘ**ኤ**፣

በተወሰነ ወቅት በትክክለኝነት የተከናወነው የጥሬ ገንዘብ ፍስት/ፍላጎት፣ ከዕቅድ/በጀት/ *ጋ*ር ወይም ካለፌው ዓመት ተመሳሳይ ጊዜ ክንውን *ጋ*ር በማነጻጸር ልዩነት የሚያመለክት ዘዴ ነው፣

2. የተከታታይ **2ዜ**ያት የትንተና ዘዴ፣

- ❖ የብዙ ጊዜያቶች/ዓመታት የጥሬ ገንዘብ ፍስት/ፍላጎት ስማነጻጸር የሚደገለግል ዘዴ ነው።
- ❖ ለዓመታዊና በዓመቱ ውስጥ በየጊዜው ሊክሰቱ የሚችሉ ለውጦችን በማከል ለሚዘጋጅ የጥሬ ገንዘብ የወደፊቱን ፍስት ለመተንበይ ወይም ከተለመደው አካሄድ ውጪ የሚኖረውን ልዩነት ለማመላከት/ለመጠቀም የሚጠቅም ዘዴ ነው፣

3. የጥንቅር የትንተና ዘዴ፣

- **❖ ስ**አንድ የጥሬ ገንዘብ ፍስት ዓይነት ብቻ የ*ሚያገ*ሰግል ነው።
- የጥሬ ገንብ ፍሰቶችን በማዋሃድ/በማቀናጀት የእያንዳንዱን የፍሰት ዓይነት ከጠቅላላ የጥሬ ገንዘብ ገቢ/ወጪ, ፍስት ዓይነቶች በማካፈል በመቶኛ ያላቸውን ድርሻ ለማወቅ የሚያስችል ነው።

4. የጥምሬት ትንተና ናቸው፡፡(Ratio Analysis)

❖ የጥሬ *ገን*ዘብ ፍሰት መረጃዎች ከሴሎች የፋይናንስ መግለጫ ሂሳቦች *ጋር* በማጣመር የሚከናወን የትንተና ዘዴ ነው።

ለክፍል ሶስት ጥያቄዎች

- 1. የመ/ቤቱን የውስ ቁጥጥር ስርዓት እና የውስጥ አሰራር ብቃት ያለው እና ወጪ ቆጣቢ ስለመሆኑ የማማከር ስራ የሚሰራው ማን ነው?
- 2. የንቢም ሆነ የወጪ ፍስት ትንበያዎችን ለማዘ*ጋ*ጀት በቅደም ተከተል *መ*ከናወን ያለባቸው ደረጃዎችን ጻፍ?
- 3. በ7/ኢ/ል/ሚ/ር ጥሬ ገንዘስ ፍስት ትንበያ አዘገጃጀት ላይ የሚሳተፉ አካላት /ኮሚቴዎች/ ኃላፊነትን ግስጽ?
- 4. የጥሬ ገንዘብ ዝግጅት ዑደቶችን በንቢና በወጪ በመሰየት አስረዳ?
- 5. በልዩነት የትንተና ዘኤ ከተከታታይ ጊዜያት የትንተና ዘኤ መካከል ያለውን አንድነትና ልዩነት ጻፍ?
- 6. የሚከተሉትን በመንንዘብ ከታች የተሰጡ ጥያቄዎችን በትክክል ስራ?
- 7. የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር ለ2007 ዓ.ም. ላቀረበው የዕቅድ ማስፈጸሚያ የሚሆን በጀት ብር 130,779,440.00 /አንድ መቶ ሰላሳ ሚሊዮን ሰባት መቶ ሰባ ዘጠኝ ሺህ አራት መቶ አርባ ብር/ ተፈቀደለት።

*ገን*ዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር

- 90 ጀማሪ ባለሙያዎች የወር ደመወዝ ብር 2,000.00 የሚያገኙ፣
- **>** 120 ባስ*ሙያዎች* " " 3,500.00
- **>** 300 ከ/ባስሙያዎች " " 4.400.00 "
- **▶** 400 ከ/ባለሙያዎች " " 5,000.00 " አሉት።
- ለ20 ሰራተኖች ብር 500.00 በየወሩ አበል ይክፍላል።
- አዲስ ተቀጣሪ ሲቪል ሰራተኞች ከመስከረም ጀምሮ 10 የተመደቡ ደመወዛቸውም ብር 2,000.00 ሲሆን ሴሎች 15 ደግሞ መጋቢት ይቀጠራሉ፤ ደመወዛቸውም ብር 4,400.00 ነው።

- 1/ኢ/ል/ሚ/ር ክስራ አመራር ኢንስቲትዩቱ ጋር ስልጠና ለመስጠትና የተለያዩ ሞጁሎችን ለመስራት በዓመት 4 /አራት/ ጊዜ እንደሚገባ ውል በመያዝ መስከረም፣ ጥር፣ ሚያዝያና ግንቦት ላይ የሚከፈል ክፍያ ብር 70,000.00 /ሰባ ሺህ ብር/ በእያንዳንዱ ዙር ውል ይዟል።
- » 1/4/ል/ሚ/ር ለጽዳት ልብስ ግዥ ህዳር ገቢ የሆነ ወደ ብር 40,000.00 ይክፍላል፣ ለሁለተኛው ዙር ደግሞ ብር 50,000.00 መ*ጋ*ቢት ላይ ይክፍላል፡፡
- *▶ ገ/ኢ/ል/ሚ/ር ሰባስስልጣናት መኖሪያ ክፍያ* በወር ብር 30,000.00 ይከፍላል።
- የመብራት ክፍያ በወር በአማካኝ ብር 100,000.00
- **▶ የውሃ** " " " 150,000.00
- » ሚኒስቴር መ/ቤቱ ለኢፍሚስ አንልግሎት የሚውል ዕድሳት በማስደረጉ በመስከረም ወር የቀረበ ፔይመንት ሰርተፊኬት መሰረት ብር 500,000.00፣ በግንቦት ወር ብር 4,000,000.00 እንደሚክፍል ውል ይዚል።
- ሚኒስቴር መ/ቤቱ በመ/ቤቱ ውስጥ ሳሱ መኪናዎት ኢንሹራንስ ስሞኢንኮ በታህሳስ ወት ብር 400,000.00 ሕና በሰኔ ወር ብር 300,000.00 ይክፍላል።
- 🕨 ሰዓለም አቀፍ ድርጅታዊ መዋጮ በጥቅምት ወር የሚከፈል
- > መ/ቤቱ የሐገር ውስጥ 250,000 ስልጠና በነሐሴና ግንቦት ወር ስለሚሰጥ ብር 350,000.00 እና ብር 240,000.00 ያስልልንዋል።
- **›** ለአላቂ የቢ*ሮ ዕቃዎ*ች በመስከረም ወር ብር 400,000.00
- ለነዳጅና ቅባት በየወሩ ብር 400,000.00
- **> ለትራንስፖርት ክፍያ በጥቅምት ወር ብር 200,000.00** በጥር ወር ብር 300,000.00
- **› ለክልሎችና ለመስተዳድር ም/ቤት ድጎጣ በየወ**ሩ ብር 5,000,000.00 ፤
- **›** ለተለያዩ ክፍያዎች በየወሩ ብር 5,000.00
- **እ** ለውጭ አገር ብድር የዋ*ጋ ገን*ዘብ ክፍያ በየወሩ ብር 60,000.00
- **> ለሀገር ውስጥ ብድር የዋ***ጋ ገጓ*ዘብ ክፍያ በየወሩ ብር 40,000.00

ክፍል 4

የወጪ በጀት አከፋፈል እና የክፍያ ስርዓት

4.1 የትምህርቱ ዓላማ

- **◊** የወጪ በጀት ክፍያ ስርዓትን ማሳወቅ፣
- **◊** የወጪ በጀት የክፍያ መርሆዎችን ማሳወቅ፣
- **❖** የወጪ በጀት ክፍያ ዘኤዎችን ማሳወቅ፣
- ❖ የመንግስት የወጪ በጀት የክፍያ አፈጻጸም ሂደትን ማሳወቅ
- ❖ የአስፈጻጣ መ/ቤቶች የወጪ በጀት ክፍያ አጠያየቅና ንንዘብ ወጪ አደራረግን ማሳወቅ፣

4.2 የወጪ በጀት ክፍያ ስርዓት

- ❖ የወጪ በጀት ክፍያ ስርዓት ማለት ከመንግስት የፈንድ ሂሳቦች በቼክ፡ በጥሬ
 ገንዘብ፣ በኢሌክትሮኒክስ እና በዝውውር ወጪ የማድረግ አሰራር የክፍያ ስርዓት
 በመባል ይታወቃል፡፡
- ❖ በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ ክፍል 6 ስለመንግሥት ገንዘብ አከፋልል የፖሊሲ አቅጣጫ ክፍያንና የመንግሥት ገንዘብ የሚከተሉት ሁኔታዎች ካልተሟሉ በስተቀር ወጪ ማድረግ እንደማይቻል ተደንግጓል። እንዚህም
 - በሕዝብ ተወካዮች ምክርቤት *መ*ጽደቅ
 - በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር መልቀድ እና
 - አስፈጻሚ መ/ቤቶች የተሬ ገንዘብ ፍሰት እና ፍላጎት መቅረብ ናቸው።

- የፌዴራል መንግሥት የክፍያ ፖሊሲዎች
 - ❖ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ካልተፈቀደ በስተቀር ማንኛውንም ክፍያ ከተጠቃለለ ሬንድ ወጪ አድርጎ መክፈል አይቻልም።
 - ❖ በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር የበጀት ድልድል ከመደረጉ በፊት ከፀደቀው በጀት የወጪ ግዴታ መግባት ወይም ወጪ ማድረግ አይቻልም።
 - ❖ በአንድ የበጀት ዓመት ውስጥ ለአስፈጻሚ መ/ቤቶች በበጀት አዋጅ ከተፈቀደው በጀት በሳይ ክፍያ መፈፀም አይቻልም።
 - ❖ ለአስፌጻሚ መ/ቤት የተሬ ገንዘብ ፍላጎት መሠረት በማድረግ ብቻ ለባንክ የወጪ ማዘዣ የሚተላለፈው በመንግሥት የሚሰበሰበው ገቢ እና የመ/ቤቱን የሥራ ፕሮግራም ከግምት ያስገባ መሆን ይኖርበታል።
 - ❖ ሚኒስቴሩ የተሬ ገንዘብ ፍሰትና ፍላጎት የሚቀርብበትን የጊዜ ሥሌዳ ያወጣል።

4.3 የፌዴራል መንግስት የወጪ በጀት አከፋፈልና የክፍያ አፈጻጸም መርሆዎችን ማሳወቅ፣

- ❖ የወጪ ግዴታዎች ለመፈጸም የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት ገንዘብ ያለው መሆኑን ጣሬ*ጋገ*ጥ፣
- ♦ በስራ ላይ የማይውል ገንዘብ ክምችትን መቀነስ፣
- ❖ የአንድ አስፈጻሚ መ/ቤት ትክክለኛው የመክፈያ ጊዜ እስከሚደርስ ወጪዎችን ማዘግየት፣
- ❖ በወቅቱ ክፍያዎችን በመፈጸም ከመቀጫ ነጻ *እንዲሆን ለ*ማስቻል፣
- ❖ ከአቅራቢዎች *ጋር ያለውን ግንኙነ*ት በጥሩ ሁኔታ ላይ *እንዲሆን ጣ*ድረግ፣
- **❖** በክፍያ አፈጻጸም ሂደት የሚወጣውን የተጣራ ወጪ መቀነስ

4.4 የወጪ በጀት ክፍያ ዘዴዎች

የትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት የአሰራር ስርዓት ለውጥ መሰረት ሶስት የክፍያ ዘኤዎች አሉት።

- ❖ የዜሮ ሚዛን (Zero Balance) የክፍያ ዘይ፣
- ❖ የቀጥታ ወጪዎች ክፍያ ዘኤ (Direct Payment) /ድጎማ፣ የካሳ ክፍያ፣ የዕዳ ክፍያ ወዘተ. . .
- ❖ 7ንዘብ ወደ ባለበጀት መ/ቤት የባንክ ሂሳብ ማስተላለፊያ ዘዴ (Fund Transfer)

4.5 የመንግስት የወጪ በጀት ክፍያ አፈጻጸም ሂደት

- **❖** የወጪ ክፍያ ለመፈጸም የተፈቀደ በጀት መኖሩን *ጣሬጋገ*ጥ፣
- ት ከተጠቃሰስ ፈንድ ቀጣይ ክፍያ ስመፈጸም በቅድሚያ ከተፈቀደው በጀት ወይም ከተስተካከሰው በጀት የተፈቀደው ክፍያ ተቀንሶ በቂ/ቀሪ በጀት መኖሩን ማረጋገጥ፣
- ❖ የገ/ኢ/ል/ሚ/ር ትሬዠሪ ዳይሬክቶሬት የባንክ ክፍያ ሥርዓትን በመጠቀም ለአስፌጻሚ መ/ቤቶች የወጪ በጀት ክፍያ ማስተላለፍ፣ ይኸም በተሬ ገንዘብ አስተዳደር ዩኒት /ዋአዩ/ እና በክፍያ ክፍል /ክክ/ መካከል ያለው ኃላፊነት በመለየት የሚከናወን ነው።
- ❖ የባንክ የክፍያ ሥርዓትን በመጠቀም ብሔራዊ ባንክ ከሚገኘው የማዕከላዊ የትሬዠሪ የባንክ ሂሣብ ገንዘብ ማስተላለፍ፣ በቅድሚያ ከብሔራዊ ባንክ ወደ ኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ዋናው መ/ቤት በማስከተልም በመላ አገሪቱ ለሚገኙ

የንግድ ባንክ ቅርንጫፎች ከዚያም በ*መንግሥ*ት አስፈጻሚ መ/ቤቶችና በታችኛው አስተዳደር እርከኖች ገንዘብ ወጪ ማድረግ ይከናወናል።

- ❖ የመንግስት ግዴታዎችን በአስፈጻሚ መ/ቤቶችና በክልል መንግስታት የክፍያ ስርዓት መፈጸም፣
- ❖ ማናቸው አስፈጻሚ መ/ቤቶች አማባብነት ባለው የአስፈጻሚ ዋና መ/ቤት ደረጃ መከናወን አለበት፣
- ❖ በክልሎች ደረጃ ማናቸውም የሴክተር ቢሮ ወጪዎች ሂደት መሆን ያለበት በሴክተር ቢሮ ዋናው መ/ቤት ነው፣

4.6 የአስፈጻሚ መ/ቤቶች የወጪ በጀት ክፍያ አጠያየቅ እና ገንዘብ ወጪ አደራረግ፣

- የወጪ በጀት ክፍያ ጥያቄ አዘንጃጀት፣
 - ❖ የኢትዮጵያ መንግሥት የክፍያ አጠያየቅና ከባንክ ሂግብ ገንዘብ ወጪ አደራረግ ያልተማከለ አሥራርን የተከተለ ነው። በዚህ አሥራር ሥርዓት ክፍያ የመፈፀም ሙሉ ኃላፊነት የአስፈጻሚ መ/ቤቶች ነው።
 - ❖ አስፈፃሚ ባለበጀት መሥሪያ ቤቶች ከሥራ ፕሮግራም ጋር ተጣጥሞ የተዘጋጀ የጥሬ ገንዘብ ፍላሎት ዕቅድ በሚመለከተው ኃላፊ ተፈርሞ የቀረበ፣
 - ት ከሥራ ፕሮግራም ውጭ ድንገተኛ ለሚያጋጥም የክፍያ ጥያቄ ከሆነ የመሥሪያ ቤቱ የበሳይ ኃላፊ /የተወከለው ኃላፊ/ በተጨማሪ በጥሬ ገንዘብ ፍላሎት እንዲያዝ በፅሁፍ ጥያቄው መቅረቡን፣
 - ❖ የተዘጋጀ የክፍያ መጠየቂያና መክፌያ ማዘዣ ቅጾች ለመደበኛ ገበወ11/1 ሕና ገበወ11/2 ለካፒታል ገበወ11/3 ሕና ገበወ11/6 በበቂ ኮፒ ሕና በትክክል መሞላቱን ማረጋገዋን፣

የክፍያ ጣሪያ አሰጣጥ

- ❖ መሥሪያ ቤቶች በጥሬ ገንዘብ ፍላጕታቸው መሠረት በእያንዳንዱ የወጪ ሂሣብ መደብ የክፍያ መጠየቂያና መክፌያ ቅጽ ሞልተው ሲያቀርቡ ቀሪ በጀት መኖሩ ተፈጋግጦ ለኢትዮጵያ ንግድ ባንክ በመስሪያ ቤቱ ስም በተከፈተው የድሮዊንግ የባንክ ሂሣብ ላይ የክፍያ ጣሪያው ይመስረታል።
- ❖ ከዕቅድ ውጭ የሆነ ወጪ ሲያ*ጋ*ጥጣቸው ተጨጣሪ የክፍያ ጣሪያ ሕንዲመሠረት ጥያቄ ሲያቀርቡ ሰባንኩ ተጨጣሪ ጣሪያ ሕንዲመሠረት በደብዳቤ ይገለጽለታል።

የመደበኛ እና የካፒታል ደመወዝ እና ስራ ማስኬጃ በጀት ወጪ ክፍያ፣

- ❖ ባለበጀት መ/ቤቶች በተፈቀደሳቸው የሥራ መደብ የደመወዝ ልክ በሠራተኞች ብዛት የወጪ ክፍያ መጠየቅ ይኖርባቸዋል፣
- ❖ የመንግሥት ሠራተኞች አበል ከፌዴራል ሲቪል ስርቪስ ሚ/ር ወይም ሥልጣን በተሰጠው አካል በተፈቀደው መጠን በሠራተኞች ቁጥር ተባዝቶ በወጪ ሂሣብ መደብ 6121 ከተፈቀደው በጀት ላይ እንዲከፈል ጥያቄው መቅረብ አለበት፣
- የመንግሥት የጡሬታ መዋጮ ስሲቪል ሠራተኞች 11%፣ ስሚሊተሪ 25% በወጪ ሂግብ መደብ 6131 ሕና 6132 ሕንደቅደም ተከተሳቸው ተስልቶ መቅረብ ይኖርበታል፣
- ❖ ክፍያ/ወጪው በጥሬ ገንዘብ ፍላሎት ዕቅድ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ፣
- ❖ የቤት ሕድሳትን በሚመለከት የሥራና የከተማ ልጣት ቤቶችና ኮንስትራክሽን
 ሚኒስቴር የሚተሳለፈው መመሪያና ስርኩላር መጠበቁን፣
- ❖ የካፒታል በጀት ክፍያ ከሆነ የክፍያ ሰርተፍኬት መቅረቡንና ክፍያው በዚሁ ሥርተፍኬት መሠረት መሆኑን፣

- ❖ ቋሚ የቢሮ ዕቃዎችንና አላቂ እቃዎች ግዥ በሚመለከት በግዥ ፎርም መሞላቱንና መመሪያው መጠበቁን፣
- ❖ የደንብ/የሥራ ልብስ ክፌኤራል ሲቪል ሰርቪስ ሚ/ር ስተፌቀደሳቸው የሥራ መደብ መሆኑን ኤጀንሲው በፌቀደው ጥራትና መጠን መሆኑን መረ*ጋገ*ጥ ይኖርበታል።

እየደመወዝ ክፍያ ሲፈፀም መወሰድ የሚገባቸው ተንቃቄዎች

የደመወዝ ክፍያ /ወጪ ሲከፌል በአስፌፃሚ ባለበጀት መስሪያ ቤቶች የፌኤራል ሲቪል ሰርቪስ ሚ/ር የደመወዝ አከፋፌል በሚመለከት የወጡትን እና የሚወጡት መመሪያዎች እንደተጠበቁ ሆኖ የሚከተሉትን ዋና ዋና ነጥቦች የሚያካትት ሆኖ ሲሰራ ይገባል።

- የሥራ መደቡ ከፌኤራል ሲቪል ሰርቪስ ሚ/ር የተፌቀደና የመደብ መታወቂያ ቁጥር ያለው መሆኑን፣
- ስመደቡ የተፈቀደ በጀት መኖሩን ወይም በቂ የደመወዝ ተመላሽ መኖሩን፣
- ስለ አዲስ ሥራተኞች የደመወዝ አወሳሰን፣ ዝውውር ቅጥርና ስለደረጃ እድንት የፌዴራል ሲቪል ሥራተኞች አዋጅና አዋጁን ተከትለው የወጡ ስርኩሳሮች መጠበቃቸውን
- በቦርድ የሚተዳደሩ መሥሪያ ቤቶች ከሆኑ በተቋቋሙበት አዋጅ በተሠጣቸው ሥልጣን መሠረት መሆኑን ማጣራት፣
- የአዲስ ሥራተኛ ቅጥር፣ ዝውውር እና የደረጃ እድገት ደብዳቤ ለፌዴራል ሲቪል ሰርቪስ ማ/ር **ግ**ልባም መኖሩን፣
- በጡረታ፣ በሞትና በልዩ ልዩ ምክንየት ከሥራ የተለዩ ሠራተኞች ከደመወዝ መጠየቂያ ሊስት መሠረዛቸውንና ደመወዝ በድ*ጋ*ሚ *እንዳ*ይጠየቅ ጥንቃቄ ማድረማን፣
- በመንግሥት ስለሚሾሙና ስለሚዘዋወሩ ሥራተኞች ተገቢውን ማጣራት ተደርጎ ስለደመወዝና አበል የተሰጠ ትእዛዝ መከበሩን ማረ*ጋ*ንጥ፣

▶በሞት ለተለዩ ሠራተኞች የደመወዝ ክፍያ

• በሞት ስተለዩ የመ/ቤቱ ሥራተኞች የደመወዝ ክፍያ በመንግሥት ሥራተኞች አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 515/1999 አንቀፅ 88 ላይ በደነገገው መሠረት የሦስት ወር ደመወዝ በአንድ ጊዜ ሥራተኛው በሕይወት በነበረበት ጊዜ ሳሳወቃቸው ቤተሰቦች ይከፈላል ፡፡ ሆኖም በሰሩ የሚተዳደሩ ቤተሰቦች ሳያስመዘግብ የሞተ እንደሆነ ሥልጣን ካለው አካል ወይም ፍርድ ቤት በሚውጠው ማስረጃ መሠረት

- ክፍያ ይፈፀማል። ወራሽነት ማስረጃ ከፍርድ ቤት እንዲቀርብ ማድረግ እና ትክክለኛውን ደመወዙን በማረ*ጋ*ገጥ መክፈል ይገባል ፣
- ❖ በመንግሥት ሠራተኞች አስተዳደር አዋጅ አንቀፅ 86 መሠረት አገልግሎቱ በሞት ምክንያት የተቋረጠበት የመንግስት ሠራተኛ የሞተበት ወር ሙሉ ደመወዝ ለህጋዊ ወራሾች ይከፈላል።

> የመንግሥት (L/C) ሴተር ኦፍ ክሬዲት አከፋፈትና ክፍያ አፈፃፀም

- ❖ የመንግሥት ባለበጀት መ/ቤቶች ሴተር ኦፍ ክሬዲት ሂሣብ የሚከፈቱት የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር ከባንኮች ጋር በተደረገው ስምምነት መሠረት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ በውጪ ባንኮች ግንኙነት መመሪያ (IBD) ወይም በኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ አክሲዮን ማህበር ይሆናል።
- ❖ ጣንኛውም ባለበጀት መ/ቤት ሌተር ኦፍ ክሬዲት ለመክፈት በሚፈልግበት ጊዜ የመንግሥት ሴተር ኦፍ ክሬዲት መጠየቂያና መፍቀጃ ፎርም ሞልቶ አስፈላጊ የሆኑ ጣስረጃዎችን አያይዞ የተፈቀደ በጀት መኖሩን አረጋግጦ ከላይ በተጠቀሱት ባንኮች አጣካይነት ሴተር ኦፍ ክሬዲት እንዲከፈት ያደርጋል።
- ❖ የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የውጭ ግንኙነት መምሪያ (IBD) ወይም የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንከ አክሲዮን ማህበር በባለበጀት መ/ቤት ኃላፊ ጸድቆ በደረሰው ቅጽ መሠረት የመንግሥት ሴተር ኦፍ ክሬዲት በመክፌት አስፈላጊውን ማስረጃ ሴተር ኦፍ ክሬዲት በስሙ ስተከፈተስት መ/ቤት ወዲያውኑ ይልካል።
- ማድ ባንክ በውጭ ባንኮች ግንኙነት (IBD) ወይም የኮንስትራክራስንና ቢዝነስ ባንክ አክሲዮን ማህበር ለሚከልቱ የመንግሥት ሴተር ኦፍ ክሬዲት ሂሣብ

- ከአገልግሎት ክፍያ ወጪ በቅድሚያ በመያዣነት ከመ/ቤቱ የባንክ ሂሣብ ወጪ ተደርጎ የሚከፈል ገንዘብ አይኖርም።
- ❖ ስሴተር ኦፍ ክሬዲት የሚያስፈልግው ወጪ የሚከፈስው በጋራ ከተከፈስው የማስጫኛ ስንዶች /ዶክሜንቶች/ በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ስውጭ ባንኮች ግንኙነት መመሪያ (IBD) ወይም የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንከ አክሲዮን ማህበር ሲደርስ ይሆናል።
- ❖ የበጀት ዓመቱ ካለል በኋላ ለሚደርሱ የማስጫኛ ስነዶች /ዶክሜንቶች /ሌተር ኦፍ ክሬዲት መክልያ (Settlement) የሚውል ገንዘብ በስሙ ሴተር ኦፍ ክሬዲት ከተከፈተው ባለበጀት መ/ቤት የባንክ ሂሣብ ለዚሁ ተብሎ በሚከፈተው የተለየ የባንከ አካውንት ውስጥ ገንዘቡ እንዲቀመጥ ያደር ጋል።
- ❖ በመንግሥት ሴተር ኦፍ ክሬዲት የአንልግሎት ክፍያ Exchange Commission ሳይጨምር ከ1.25% መብለጥ አይኖርበትም።
- ❖ ባለበጀት መ/ቤት ሆነው ከራሳቸው የባንክ ሂሣብ የሴተር ኦፍ ክሬዲት ለሚከፈቱ መ/ቤቶች ባንኮች በአሳቸው አሠራር መሠረት ያስተናግዳሉ ፡፡
- ❖ ሕያንዳንዱ ባለበጀት መ/ቤት ለሴተር ኦፍ ክሬዲት ወጪ የሚደረግ ሂሣብ ክትትል አድርጕ ሂሣቡን መዝግቦ መያዝ አለበት።

የችሮታ ጊዜ ክፍያ

❖ የችሮታ ጊዜ ክፍያ የበጀት ዓመቱ መጨረሻ የሚሰጥ ክፍያ እያንዳንዱ የመንግስት መ/ቤት የበጀት ዓመቱ ከማስቁ በፊት ስቀረበስት ከካፒታል ፕሮጀክት ጋር የተያያዙ የክፍያ ጥያቄ ስታዘዙና ስተረከባቸው ዕቃዎች የበጀት ዓመቱ ከማስቁ በፊት ስታዘዙና ስተሰጡ አንልግሎቶች ግዴታ የተንባባቸው ክፍያዎች፣ የበጀት ዓመቱ ከመጠናቀቁ በፊት ክፍያውን ያፀደቀ ከሆነ የካፒታል ወጪ የበጀት ዓመቱ ባለቀ 30 ቀናት ውስጥ ሊፈጸም ይችላል።

የፈሰስ ሂሳብ ክፍያ/የበጀት ዓመት መዝጊያ ከወጪ ቀሪ ቆጠራ/

- ❖ የበጀት ዓመቱ ከተልቀደው በጀት ውስጥ ሥራ ላይ ሳይውል የተፈል ጥሬ ንንዘብ፣ አላቂ የቢሮ *ዕቃዎ*ች፣
- ❖ በሰነድ የተከፈለ ቅድሚያ ክፍያ የመስሪያ ቤቱ የውስጥ አዲት ከገ/ኢ/ል/ሚ/ር በተሳከው ፎርም ተሞልቶ እና በመ/ቤቱ የበሳይ ኃላፊ ተፈርሞ ከሚቀጥለው በጀት ዓመት ከተፈቀደው በጀት ላይ እንዲቀነስ ለትሬገርሪ ዳይሬክቶሬት ሪፖርት ሲላክ ግልባጭ ለኢንስፔክሽን ዳይሬክቶሬት ሲደረግ ከመ/ቤቱ በጀት ላይ በመቀነስ ለመንግስት ሂሳብ ዳይሬክቶሬት ምዝገባውን እንዲያከናውን የሂሳብ ማሳወቂያ ይላካል፣

የአደራ እና የብሎክ ተመላሽ ሂሳብ ክፍያ

❖ ባለበጀት መ/ቤቶች በተለየ ሁኔታ በአደራ የስበሰቡትን ገንዘቡ በአደራ ስተቀበሉ ወንን ሳይክፍሉ ሰኔ 30 ላይ የባንክ ሂሳባቸው ሲዘጋ ወደ ማሪክላዊ ግምጃ ቤት ፈሰስ የተደረገውን ሂሳብ እንደንና ለመመለስ መ/ቤቱ በአደራ ለመመዝንቡና ፌሰስ ለማድረጉ ማስረጃ በማቅረብ እንዲመለስለት በመ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ተፈርሞ ጥያቄ ሲቀርብ ክፍያ እንዲፌጸም ለኢትዮጵያ ብሔራዊ ንክ የክፍያ ማዘዣ በማስተላለፍ ገንዘቡ ወደ ጠያቂው መ/ቤትየባንክ ሂሳብ ገቢ እንዲደረግ ይደረጋል።

መልመጃ 4

- 1. የወጪ በጀት ክፍያ ስርዓትን ለመፈጸም የሚወሰዱ አቅጣጫዎች ምንድን ናቸው?
- 2. የመንግስት የወጪ በጀት ክፍያን ለመሬጸም መሟላት ያለባቸው ምንድን ናቸው?
- 3. የሚከተሰውን መረጃ በመጠቀም የሐምሴ ወር የደመወክ ክፍያ ጥያቄ አዘ*ጋ*ጁ
 - 80 የሚሊተሪ እና 20 ቢቪል ስራተኛ በብር 2,000.00 እና 1,700.00 በቅዴም ተከተል ለ*እያንዳንዳ*ቸው ይከፈላቸዋል
 - ሰ20 ሰራተኞች የበረሃ አበል ብር 550.00 በየወሩ ይቀፈሳል።
- 4. የችሮታ ጊዜ ክፍያ መቼ ይከፈላል? የአከፋፈሱስ ሂደት ምን ይመስላል?
- 5. የቆጠራ ሂሳብ ፌሰስ በማን ይዘ*ጋ*ጃል? እንዴት ይዘ*ጋ*ጃል? **ለማን**ስ ማቅረብ እንደ**ሰ**ባችሁ አስረዱ?
- 6. የአደራ ተመሳሽ ወይም የብሎክ ተመሳሽ ሂሳብ ለመጠየቅ መሟላት ያለበትን ያስረዱ?

የስልጠና ግብሬ መልስ

የስልጠናው ርዕስ	
የስልጠናው ቀን	
የተሣታፊ/የሥልጣኙ ስም /እንደአስፈሳጊነቱ/	
የሰልጣኙ የመ/ቤት ስም	

ጥሩ የሰራነውን፣ መሻሻል አለባቸው የምትሏቸውን እና ወደፊት መሰራት አለበት የምትሉትን ሃግባችሁን እንድትሰጡን ይህንን የግምገማ ቅጽ ጥቂት ጊዜ ወስዳችሁ እንድትሞሉ በአክብሮት እንጠይቃለን።

ክፍል 1

ዓውደጥናቱ እንደተጠናቀቀ የታለመው መገኘቱን ለጣረጋገጥ እንደሚከተለው ዝርዝር የሚጠበቁ ውጤቶች ቀርበዋል። ስለሆነም በሳጥን ውስጥ በተሰጡት የመገምገሚያ ነጥቦች / ምልክት በማድረግ ዓውደጥናቱ ለአርስዎ ጠቃሚ መሆኑንና ፍላጎትዎን ያሟላ መሆኑን በቅደም ተከተል ይግለፁ

1	ምንም ጥቅም
	አልሰጠም
2	አነስተኛ
3	በመጠኩ
4	በጣም
5	እጅግ በጣም

አግባብነት ጠቀሜታ

1	2	3	3	5	በስልጠናው ሳይ በሚከተሉት ሥልጠና ርዕሶች ሳይ በሙሉ ግንዛቤ አግኝተዋል/ጨብጠዋል	1	2	3	4	5
					ክፍለ ትምህርት 1 የመንግስት ፋይናንስ አስተዳደርና የጥሬ ገንዘብ አስተዳደር ግንኙነት					
					ክፍለ ትምህርት 2 የተጠቃሰስ ፌንድ፣የባንክ ሂሳብ አሰራርና የትሬገናሪ ነጠሳ ሂሳብ ጽንስ ሃሳብ					
					ክፍለ ትምህርት 3 የመንግስት ጥሬ ገንዘብ አስተዳደርና ዝግጅት					
					ክፍለ ትምህርት 4 የወጪ በጀት አከፋፊልና የክፍ <i>ያ</i> ስርዓት					

ክፍል 2 ለሚከተሉት **ጥያቄዎ**ችያለዎትን አስተያየት ማብራሪያ ወይም ሃሣብ በማከል ምላሽ ይስጡ።

	ንዘብ አበተ ት ያሳቸው		~C (19 99)	ል በስልጠናወ	· የዋሬ(ŀ	<i>ጉ</i> ዳዮ ተ	<u> </u>	(IT)
							_	
በእርስዎ	አስተ <i>ያ</i> የት	የስልጠናወ	· ዓሳማዎች	_{ወኮ-} ሉ. በ _{ወኮ-} ሉ.	ተሳክተዋ	ል ብለው	<i>ያ</i> ምናሉ?)

በስልጠናው በቂ ትኩሬትና ማብራሪያ ያልተሰጣቸው ርዕሶች አሉ?
በእርስዎ በኩል በስልጠናው ርዕሶች ሳይ ለውይይት በቂ ዕድል ያልተሰጠባቸው ርዕሶች ወይም ጉዳዮች አሉን?
በእርስዎ አስተያየት የስልጠናው አሰጣጥ ከተግባራዊ የቡድን ልምምድ <i>ጋር</i> የተጣጣሙና ሚዛናዊ ነው ብለው ያስባሉ? መልስዎት አይደለም ከሆነ ማብራሪያ ይስጡ። ከዚህም በተጨማሪ የስልጠናው አሰጣጥ ተልቀት ያለው ወይም የሌለው መሆኑን ይግለፁ?
በስልጠናው ሳይ ሌሎች ጠቃሚ ናቸው፣ መካተት ወይም መብራራት አለባቸው የሚሏቸወ ርዕሶች ካሉ?

ክፍል 3 ስለሥልጠና ፋሲሊቲዎች

የአሰልጣ	۴°	าๆขาๆ							
	1.	አሰልጣኙ በስልብ	ነናው <i>ርዕ</i> ስ ላይ	ያለው ክህሎት፤					
		ዝቅተኛ	ጥሩ	በጣም ጥሩ	ሕጅ ግ በጣም ጥሩ				
	2. አሰልጣኙ ያለውን ዕውቀት ለሰልጣኝ የመግለጽ ችሎታ፡								
		ዝቅተኛ	ጥሩ	በጣም ጥሩ	ሕጅ ግ በጣም ጥሩ				
	3.	አሰልጣኙ የስልብ	ነና አሰጣጥ ስ <i>ል</i>	\ 4:					
		ዝቅተኛ	ጥሩ	በጣም ጥሩ	ሕጅ ግ በጣም ጥሩ				
ክፍል 4 በአጠቃሳ	ይዕ	ስለ ስልጠናው ,ያለ	ዎት አስተያየት	•					
ጊዜ ወስደ	ረው	ለሰጡን ምሳሽ እና	ና <i>መ</i> ሰግናለን::						